

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Konsekvensanalys/Åtgärdsplaner Delår 1. Fördjupad analys kring elever i behov av särskilt stöd

Förslag till beslut

Informationen tas emot

Sammanfattning

Alla elever har rätt till ledning och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt. En del elever har också rätt till extra anpassningar och särskilt stöd. Det är en del av skolans kompensatoriska uppdrag.

På Gotland finns en resursskola och samundervisningsgrupper som tar emot elever från flera skolor. Särskilda undervisningsgrupper finns på de större skolorna. En till en undervisning förekommer också och är en möjlig lösning på mindre enheter.

Av den kommunala grundskolans 5401 elever har 453 elever ett åtgärdsprogram (ÅP). Det utgör 8,3% av alla elever. Ett ÅP innehåller ofta åtgärder som faller inom ramen för särskilt stöd. Drygt 38 miljoner budgeteras för resursskola, samundervisning och tilläggsbelopp varje år.

Vad är särskilt stöd?

All utbildning i skolan ska ta hänsyn till elevers olika behov. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevers förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen, vilket är skolans kompensatoriska uppdrag.

Första steget är **extra anpassningar** som är en mindre ingripande stödinsats, som normalt är möjlig för lärare och övrig personal att genomföra inom ramen för den ordinarie undervisningen. Exempel på extra anpassningar är; särskilt schema över skoldagen, extra tydliga instruktioner, stöd att sätta i gång arbetet, hjälp att förstå texter, digital teknik med anpassade programvaror, anpassade läromedel, extra utrustning, extra färdighetsträning, enstaka specialpedagogiska insatser.

Särskilt stöd är insatser av mer ingripande karaktär. Exempelvis; regelbundna specialpedagogiska insatser i ett visst ämne - till exempel undervisning av speciallärare under en längre tid, placering i särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning, anpassad studiegång - exempelvis att ett ämne eller delar av ett eller flera ämnen tas bort.

Särskilt stöd för en elev beslutas av rektor i ett åtgärdsprogram. Dessa insatser är normalt inte möjliga att genomföra för lärare och/eller annan personal inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Det är insatsernas omfattning och varaktighet som skiljer särskilt stöd från extra anpassningar. Särskilt stöd ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i sin helhet. Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle deltagit i. Det kan också vara ett komplement till ordinarie undervisning.

Rätten till särskilt stöd gäller för elever i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Det som avgör om en elev har rätt till extra anpassningar eller särskilt stöd är om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla betygsriterierna. Rätten till särskilt stöd påverkas därför inte av eventuell diagnos eller funktionsnedsättning.

Det särskilda stödet ska alltså ges på det sätt att eleven ska ha möjlighet att uppfylla betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper. När en lärare eller annan skolpersonal befarar att eleven inte kommer att uppfylla betygsriterierna ska det skyndsamt anmälas till rektor som ska inleda en utredning om särskilt stöd. Samråd ska ske med elevhälsan.

Utredning av rätt till särskilt stöd

En utredning ska innehålla en kartläggning av elevens skolsituation på elevgrupp- och skolnivå. Vidare ska en pedagogisk bedömning göras. Den pedagogiska bedömningen innefattar om svårigheterna rör skolsituationen som helhet eller delar av den, om det finns bakomliggande förhållanden som kan påverka, vilka insatser som redan gjorts och vilka som kan vara aktuella att göra samt vilka resultat man förväntar sig av insatserna.

Vid utredning om behov av särskilt stöd är det bra att ha med vårdnadshavarna i processen även om det inte krävs något medgivande för att få göra en utredning. Behövs psykologisk eller medicinsk utredning måste dock vårdnadshavarna ge sitt godkännande.

Åtgärdsprogram

De stödinsatser som rektor beslutar om dokumenteras i ett åtgärdsprogram. Det är det dokument där det framgår vilket stöd eleven är i behov av och hur det stödbehovet ska tillgodoses. Åtgärdsprogrammet är en skriftlig bekräftelse på att eleven är i behov av särskilt stöd och hur det särskilda stödet ska se ut. Beslut att upprätta, inte upprätta eller avsluta ett åtgärdsprogram kan överklagas till Överklagandenämnden, ÖKN.

Statistik över ÅP

Av den kommunala grundskolans 5401 elever har 453 elever ett ÅP. Det utgör 8,3% av alla elever. Resultatet hämtat från läsåret 22/23.

Stadium	Antal ÅP	Pojkar	Flickor
Lågstadiet	108	82	26
Mellanstadiet	167	11	54
Högstadiet	146	75	71

ÅP för elever i grundskolan, exkl. elever i resursskola, särskild undervisningsgrupp etc

Grupper och resursskola

Resursskolan

Är en egen skola där elever får plats när de inte klarar att gå i den vanliga skolan eller har särskilt stora behov av specifika insatser som tal – och språk. Elevernas behov är bedömda av logoped. Resursskolan finns på 4 olika enheter. (Tjelvarskolan tal- och språk, Solberga, tal- och språk, Lövsta och Vänge resursenheter)

Samundervisningsklasser

Sker i samarbete mellan den anpassade grundskolan och grundskolan. Målgruppen är elever i grundskolan med långsam inlärningstakt vilket kan bidra till svårigheter att uppnå grundskolans kunskapskrav. I gruppen finns också elever mottagna i anpassade grundskolan som inte når grundskolans kunskapskrav på grund av lindrig intellektuell funktionsnedsättning och bedöms klara undervisningen i Samundervisningsgruppen. Samundervisningsklasser finns för alla stadier och på skolor spridda över ön.

Särskilda undervisningsgrupper, studion, studios, studietek och skolträningsprogram

Grupper som ordnas på den enskilda skolan. Vissa av dessa grupper är mer fasta till sin karaktär medan andra är mer rörliga. Några grupper är inriktade mot elever med autism medan andra har inriktning långsam inlärning. Vissa grupper innehåller elever som har svårt att fungera socialt i den vanliga klassen. Eleverna tillhör en ordinarie klass men vistas i den särskilda undervisningsgruppen hela eller delar av skoldagen. Kännetecknande för grupperna är att det är färre elever än i en ordinär klass. Det är tydlig struktur, anpassad fysisk miljö och fler pedagoger med specialpedagogisk kompetens. Ofta finns också en socialpedagog knuten till gruppen för att stödja eleverna med vardagliga saker.

Skolträningsprogrammen syftar särskilt till att hjälpa elever med stor frånvaro tillbaka till skolan.

Enskild undervisning

Undervisning som sker utanför klassrummet. Det kan vara undervisning som planerats i ett ÅP i form av specialundervisning hos speciallärare eller specialpedagog. Det kan också vara elever som får undervisning utanför klassrummet av annan skolpersonal än läraren då eleven inte klarar att arbeta i klassrummet.

Erfarenheter från resursskola, samundervisning och särskilda undervisningsgrupper.

Skolträningsprogrammet som pågått ett par år visar tydliga resultat av att vägen tillbaka till skolan är kortare. Skolträningen fungerar också i förebyggande syfte för att slippa hamna i långvarig frånvaro.

Behovet av platser både i resursskolan och de särskilda undervisningsgrupperna riktade mot autism och långsam inläring är större än tillgången. Lokalbrist och brist på personal med rätt kompetens är hinder för att utöka antalet platser.

Att organisera för särskilt stöd är en levande process utifrån de behov som identifierats bland eleverna på skolan. Större skolor har lättare att samordna stödinsatser inom skolan än mindre skolor har. Större enheter har över tid skapat grupper som finns till för elever i behov av särskilt stöd. (se ovan) Mindre skolor har inte samma möjligheter till fasta grupper utan får organisera stödbehovet varje termin.

Denna obalans i både fast struktur av grupper och tillgång till specialpedagogisk kompetens gör att likvärdigheten att organisera särskilt stöd sviktar. Eleverna finns på skolan varje dag och ska få sitt stöd varje dag. På de större skolorna är det lättare att tillgodose detta då man oftast har tillgång till flera specialpedagoger och speciallärare medan små enheter helt kan sakna eller delar specialpedagog med annan mindre enhet.

Rekryteringsläget av specialpedagoger/speciallärare har varit bekymmersamt över tid. De som söker önskar gärna arbeta på någon skola där det finns kollegor. Även rekrytering av legitimerade lärare utmanar. Det påverkar också möjligheterna att ge eleverna det stöd de har rätt till.

Kostnader

Att få en rättvisande bild av vad särskilt stöd kostar är inte helt enkel. De medel som betalas ut i tilläggsbelopp täcker inte de faktiska kostnader som uppstår för varje enskild elev.

Hela resursskolan utgör särskilt stöd – i dagsläget med en kostnad på 18 miljoner.

Samundervisningen har en budget på 5,2 miljoner. (Grundskolans del)

Medel för särskilt stöd som fördelas via tilläggsbelopp, TB har i dagsläget en prognos för 2023, på drygt 15 miljoner i utbetalning för grundskolan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023/5 Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen 2023-09-08
[Länk till Skolverkets sida om extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram](#)

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Hanna Sällström Jonasson
tf Utbildningsdirektör